

bij chronische Fischias had men met deze stovaine-lumbaalinjecties uitstekende resultaten gehad).

De aanwezigheid van een kamer van SAUERBRUCH (de prijs van 11000 Mark zal voor velen nog wel een beletsel tot aanschaffing zijn) stelde ons in staat om ook met dezen laatsten vooruitgang op chirurgisch-technisch gebied kennis te maken.

Velen zullen, naar ik vermoed, thuisgekomen met genoeg hun verschillende aantekeningen nog eens opslaan en opgewekt worden om zich omtrent de talrijke nieuwe gezichtspunten, waarop hun opmerkzaamheid gevestigd werd, nog eens nader op de hoogte te stellen; want dit toch is het doel van deze cursussen en hiermede verrichten zij een uitstekend werk.

Zeer te betreuren is het dan ook, dat bij ons te lande een dergelijke inrichting nog ontbreekt en zoolang dit nog het geval is zullen naar ik verwacht vele vaderlandsche medici zich naar het naburige, gastvrije Keulen begeven, om dan evenals wij zeer dankbaar en zeer voldaan van hun verblijf aldaar terug te keeren.

Arnhem, 3 Juni 1905.

S. W. PRAAG.

BEROEPSBELANGEN.

DE GENEESKUNDIGE EN DE STRAFWETNOVELLE.

Geachte Redactie!

Vergun mij één opmerking naar aanleiding van uw citaat uit Prof. VAN DER HOEVEN SR.'s redevoering in de Akademie van Wetenschappen. Ik wend geen vrees vóór, maar koester werkelijk vrees voor den verloskundige, wanneer Minister LOEFF'S Strafrechtsnovelle, voor zoover artt. 295—298 Strafwetboek betreft, onveranderd wordt aangenomen. Wij leefden tot heden gerust, omdat wij — misschien ten onrechte — groote waarde hechtten aan de Ministerieele toelichting in de Kamerdiscussie bij de bespreking van het Strafwetboek, dat nu 20 jaar werkt, omdat daarbij telkens werd betoogd, dat de artt. 295—298 niet gericht waren tegen den verloskundige, die handelde in het belang van het leven of de gezondheid der moeder. Nu echter zegt een Minister aan een Kamerlid, dat de geneeskundige zich heeft te gedragen en onderworpen is aan „de Wetten der Zedelijkheid” en vrees ik, dat — zonder een uitdrukkelijke reserve voor de verloskundigen — een rechter, die, of een rechtscollege, dat als „de Wetten der Zedelijkheid” zoodanige beschouwt, waarbij de abortus en de perforatie onvoorwaardelijk worden veroordeeld, den verloskundige zal veroordeelen, omdat hij in casu geen overmacht, gegrond op een andere opvatting van de wetten der zedelijkheid, aanneemt. Ten opzichte van art. 40 Strafwetboek zijn wij toch absoluut afhankelijk van de opvatting van den rechter.

Groningen, 6 Juni 1905.

G. C. NIJHOFF.

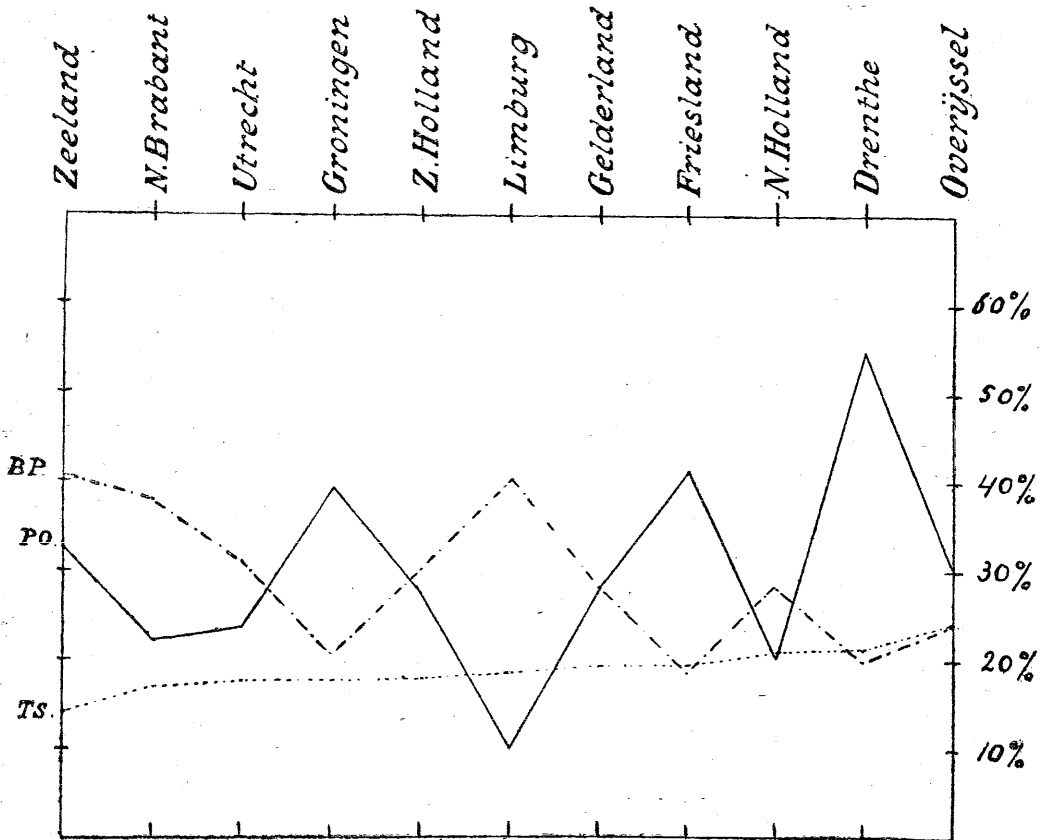
INGEZONDEN.

RASCONSTRUCTIE EN WONINGTOESTANDEN.

De lectuur der belangrijke artikelen van de heeren BOLK en RIJTEMA was voor mij aanleiding eens na te gaan of er ook eenige verhouding bestaat

tusschen de sterfte aan tuberculose en de woningtoestanden in de onderscheidene provinciën.

Met behulp van gegevens ontleend aan bovengenoemde artikelen en aan een brochure, getiteld: „Spreekende cijfers; woningtoestanden in Nederland”, welke brochure ik verleden jaar van den schrijver, den Heer FABER, inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle, mocht ontvangen, construeerde ik een grafische voorstelling, welke in tweeërlei opzicht negatief resultaat opleverde maar bovendien mijn aandacht vestigde op iets, dat ik van genoegzaam belang achtte om door reproductie dier voorstelling ook aan de lezers van dit *Tijdschrift* te doen kennen.



De lijn *PO* wijst aan het percentage der bevolking, dat volgens FABER'S berekening in overbevolkte woningen leeft (men vindt de cijfers op blz. 48 zijner brochure); de lijn *TS* geeft weder het percentage der sterfte aan tuberculose in de jaren 1885—1900 volgens RIETEMA, terwijl de lijn *BP* het brunettenpercentage volgens BOLK doet kennen.

Uit die grafische voorstelling blijkt nu *niet*, althans *niet duidelijk*, dat er verband bestaat tusschen de sterfte aan tuberculose en de opeenhooping der bevolking in de woningen.

Evenmin blijkt *duidelijk* eenig verband tusschen de constructie van het ras en de sterfte aan tuberculose.

Afgezien nu van deze negatieve resultaten werd mijn aandacht bijzonder getrokken door de omstandigheid, dat de beide onregelmatig verloopende krommen (van het brunettenpercentage en het percentage der in overbevolkte

woningen levende personen) over het algemeen een tegengesteld verloop hebben; wanneer de eene rijst, daalt de andere en omgekeerd.

Toen ik dit zag, rees terstond bij mij de vraag, of dit niet wijst op een verband tusschen de rasconstructie eenerzijds en het min of meer opeengehoopt zijn der bevolking in de woningen anderzijds; het zou toch kunnen wezen, dat de brunetten minder verdraagzaam zijn tegenover opeenhooping dan de blonden en spoediger uiteengaan, bijv. om zich aan eigen haard te vestigen.

Die vraag scheen mij van genoegzaam gewicht om haar door publicatie aan te dezer zake meer deskundigen voor te leggen; misschien blijkt bij nader onderzoek, dat men bij de bestudeering der woningtoestanden en zelfs bij de pogingen tot verbetering op dit terrein meer rekening moet houden met de rasconstructie dan men, voor zoover mij bekend is, tot dusver heeft gedaan.

Onder dankbetuiging voor de verleende plaatsruimte,

Utrecht,

19 Mei 1905.

Uw Dw.

J. H. SCHUURMANS STEKHOVEN.

TEN LAATSTEN MALE DE SPOORWEGARTSEN-KWESTIE.

Barbarus hic ego sum, quia non intellegor ulli (Tristia Ovidius) zóó zou ik den lezers van het stukje van den heer KOETSER kunnen antwoorden en hun verzoeken mijn schrijven in dit *Tijdschrift* van 10 Dec. ll. e. v. naar aanleiding van het verzoek der spoorwegartsen nog eens kalm na te lezen. De conclusie zal dan wel zijn, dat ik niet zoo'n barbaar ben als hij mij voorstelt.

Het vraagstuk der spoorwegartsen schijnt in ons gezichtsveld te zijn gekomen en zich voort te bewegen in het sterrebeeld: de *verwarring*.

Deze begon reeds blijkbaar in de Vergadering der spoorwegartsen op 15 Sept. ll., waarin eenige conclusies uit het Rapport van de commissie ad hoc werden aangenomen. Zij greep verder blijkens het misverstand tusschen Hoofdbestuur en Bestuur der Vereeniging van Spoorwegartsen en de commentaren van ter zake kundigen; de behandeling in de afdeelingen breidde haar meer en meer uit; nu wordt zij opnieuw bevestigd in het voorstel van de afdeeling Vecht e. O. en door het amendement van de afdeeling Amsterdam en Friesland op het praeadvies van het Hoofdbestuur, waarin men de woorden, wil laten vervallen: „dat wettelijke regeling van deze zaak geen uitkomst kan geven”, woorden die uitsluitend betrekking hebben op de wettelijke verplichting tot het geven van mededeeling bij die ziekte-toestanden van beampten der spoorwegen, waaruit gevaar voor het reizend publiek kan ontstaan (KOETSER, *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1904, blz. 1506) en die men doet voorkomen, alsof er sprake is van wettelijke regeling *buiten* den medicus.

De heer KOETSER komt er nu ook nog een steentje aan toevoegen.

Immers Rotterdam stelt voor, in dat praeadvies het woordje *kan* in *mag* te veranderen. Rotterdam zegt: al *kan* die wettelijke regeling getroffen worden, het *mag* niet, en stelt zich dus op het standpunt der besliste tegenstanders, imperatief en radicaal. De heer KOETSER noemt het echter radicaler en minder praejudicieerend, wanneer men zich omtrent een wettelijke regeling *niet* uitspreekt. Dan is er ruimte voor hen die meenen, dat de oplossing *buiten* de